**STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS**

| Dalyko (modulio) pavadinimas | Kodas |
|---|---|
| Lietuvių literatūra, kultūra ir meno kontekstai | |

| Dėstytojas / a (-ai) | Padalinys (-iai) |
|---|---|
| **Koordinuojantis (-i): Audinga Pelurytė-Tikuišienė**<br><br>**Kitas / a (-i):** | VU, FilF, Literatūros, kultūros ir vertimo tyrimų institutas, Lietuvių literatūros katedra |

| Studijų pakopa | Dalyko (modulio) tipas |
|---|---|
| Pirmoji | Privalomasis |

| Įgyvendinimo forma | Vykdymo laikotarpis | Vykdymo kalba (-os) |
|---|---|---|
| Auditorinė | 6 semestras | Lietuvių |

| Reikalavimai studijuojančiajam | |
|---|---|
| **Išankstiniai reikalavimai:** | **Gretutiniai reikalavimai (jei yra):** |
| Nėra | Nėra |

| Dalyko (modulio) apimtis kreditais | Visas studento darbo krūvis | Kontaktinio darbo valandos | Savarankiško darbo valandos |
|---|---|---|---|
| 5 | 122 | 32 | 90 |

| Dalyko (modulio) tikslas | | |
|---|---|---|
| | | |
| **Dalyko (modulio) studijų rezultatai** | **Studijų metodai** | **Vertinimo metodai** |
| Gebės analizuoti svarbiausius šiuolaikinės lietuvių kultūros, literatūros ir meno reiškinius Lietuvos ir Europos geopolitiniuose kontekstuose, suvokti laikmečio etapus, kintančias idėjas ir argumentuoti pokyčių logiką kurso paskaitose įgytomis konteksto, šaltinių ir kritikos žiniomis. | Apžvalginė paskaita, muziejų, dailės parodų rūmų, VU bibliotekos ir reprezentacinių meno erdvių lankymas, diskusijos seminaruose. | Diskusijos, tiriamasis kolektyvinis darbas kurio nors literatūros ir meno objekto, jų ansamblio ar ryšių reikšmių tema, individualaus požiūrio profesionalus motyvavimas. |
| Gebės pasirinkti ir taikyti savo mokymosi stiliui tinkamiausius būdus (skaityti šaltinius, vertinti artefaktus, kaupti kultūros istorijos ir meno kritikos medžiagą, analizuoti, interpretuoti, lyginti), įsivertinti savo pasiekimus individualaus ir seminarinio darbo metu, dalyvauti diskusijose su lietuviška ir tarptautine auditorija, gebės argumentuoti lietuviškosios kultūros suvokimą kitokios geopolitinės kultūrinės patirties aplinkoje. | Probleminis dėstymas, kūrinių skaitymas ir demonstravimas, kūrinių analizė, interpretacija, sąvokų atranka. | Seminarinis pranešimas pasirinkta tema. Diskusijos, tiriamasis savarankiškas darbas, viešas darbo pristatymas (atliktos užduoties patikrinimas žodžiu), gynimas, oponavimas. |
| Įgis bendrųjų žinių apie šiuolaikinio lietuvių literatūros ir meno raidos | Paskaitos, seminarai, individualus darbas bibliotekose, muziejuose, | Kaupiamasis balas. Diskusijos, tiriamasis savarankiškas darbas, |

| | | |
|---|---|---|
| etapus, pagrindinius kūrėjus ir svarbiausius kūrinius, meno reiškinius, gebės tinkamai disponuoti atsirinkta informacija. | parodų rūmuose, kinotekose (pagal poreikį), kritikos tekstų ir individualaus požiūrio derinimas. | tyrimų ir įžvalgų pristatymas paskaitose ir seminaruose. |
| Gebės pasirinkti svarbiausią mokslinę ir praktinę profesinę literatūrą (šaltinius, kritinę medžiagą) apie svarbiausius dabarties ir 20-ojo amžiaus II-osios pusės literatūros, kultūros ir meno reiškinius, taip pat kritiškai vertinti naujausius šių sričių tyrimus, taikyti įgytas žinias. | Egzaminas. | Diskusijos, tiriamasis savarankiškas darbas, išeito dalyko turinio patikrinimas (uždaro tipo užduotys egzaminui). |

| **Temos** | **Kontaktinio darbo valandos** | | | | | | | **Savarankiškų studijų laikas ir užduotys** | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Paskaitos | Konsultacijos | Seminarai | Pratybos | Laboratoriniai darbai | Praktika | **Visas kontaktinis darbas** | **Savarankiškas darbas** | **Savarankiškai atliekamos užduotys** |
| 1. Lietuvių literatūros ir meno patirtis 20-ojo a. II pusėje: lyginimo teorija ir praktika. Pirmosios nepriklausomybės pasiekimai totalitarinės santvarkos pradžioje, nacionalinio meno evoliucija iki okupacijos ir po jos, svarbiausi etapai ir jų reikšmė kultūrai (ankstyvasis totalitarizmas, politinis atšilimas, literatūros ir meno gyvenimas iki nepriklausomybės pradžios: stalininis ampyras, propagandinė literatūra, socrealizmas ir cenzūra, cenzūros atšaukimas). Bendrieji totalitariniai kontekstai Rytų Ir Vidurio Europoje. Lietuvių literatūra, architektūra ir skulptūra romantizmo ir totalitarizmo akivaizdoje: Didžiojo Pasakojimo pėdsakai. Ezopo kalba. | 5 | | 3 | | | | **8** | **22** | Temų seminariniam darbui pasirinkimas.<br>Pirmajam seminarui: perskaityti po du tekstus iš privalomųjų ir / ar pasirenkamųjų tekstų sąrašo, arba apsilankyti kuriame nors lietuviškame meno centre (20-ojo a. meno istorijos arba šiuolaikinio meno ekspozicijoje) ir diskusijai. |
| 2. Literatūros ir fundamentaliosios dailės pasakojimai, jų pervertinimas nepriklausomybės laikotarpiu: kartų ir autoritetų kaita politinio lūžio laikotarpiu, politinio prisitaikymo būdai ir visuomenės reakcija į tai, lietuviško meno aplinka naujosios nepriklausomybės pradžioje. Lietuvių tapyba ir literatūra: rašytojai ir dailininkai (Leonardas Gutauskas, Jolita Skablauskaitė, Jurga Ivanauskaitė), daugiabriaunės asmenybės. Prisitaikymo ir maišto, tyliojo modernizmo eiga: Silvestras Džiaukštas, Aloyzas Stasiulevičius, Sofija Veiverytė, lietuvių tapytojai „kirmėlininkai“ ir lietuvių poetai „tylieji sprogdintojai“. Istorija, pasakojimas, poetinė proza, poetinė fotografija. Lietuvių fotografijos lyrizmas: A. Sutkaus, R. | 5 | | 3 | | | | **8** | **22** | Perskaityti Just. Marcinkevičiaus poemą „Donelaitis“ (1964), išskirti svarbiausius istorijos ir akcentus. Rasti politinių reikšmių ženklus poemoje ir juos paaiškinti. Susipažinti su VU CR kieme stovinčia K. Bogdano skulptūra, kurie akcentai atliepia poemos reikšmes?<br>Palyginti Eduardo Mieželaičio poemos „Žmogus“ (1962) ir Stasio Kisarausko iliustracijų (ten pat) panašumus ir skirtumus, |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Dichavičiaus, A. Kunčiaus, A. Šeškaus darbai. | | | | | | | | | paaiškinti jų kuriamą politinę reikšmę. |
| 3. Lietuvių kultūra Europos tautinių kultūrų aplinkoje. Nacionalinis sąmoningumas ir Didžiojo pasakojimo konceptas. Lietuvių kultūra kultūrinių ir civilizacinių substratų aplinkoje (Marijos Gimbutienės, Vytauto Kavolio, Norberto Vėliaus, Gintaro Beresnevičiaus darbai): archaiškasis Senosios Europos, baltų, senosios lietuvių religijos, krikščioniškasis ir kitos kultūros ir civilizacijos sampratos. Taikomosios lietuvių dailės ir literatūros sąsajos: kultūriniai pasakojimai, bendrieji siužetai. Poetas Eduardas Mieželaitis ir grafikas Stasys Krasauskas, poetas Marcelijus Martinaitis ir dailininkė Ramunė Vėliuvienė, poetas Sigitas Geda ir dailininkas Petras Repšys. | 5 | | 3 | | | | **8** | **22** | Kokias istorijas pasakoja moteris, žemė ir augalai Birutės Pūkelevičiūtės poezijos knygoje „Metūgės“ (1952/1996) ir Magdalenos Stankūnaitės-Stankūnienės tapybos darbai?<br><br>Kultūrų ir religijų sampyna Sigito Gedos eilių romane „Žalio gintaro vėriniai“ (1988): atpažinkite ir įvardinkite.<br><br>Meno orientacija į archaiką ir individualizmą sovietmečiu, „slaptieji suokalbiai“ su auditorija. Etninė bendruomenė, daugiakalbė ir daugiabriaunė pasaulėžiūra M. Martinaičio, V. Bložės, S.Gedos ir L. Gutausko sovietinėje kūryboje. Vidinio monologo erdvė ir jos reikšmė individualizmui P. Dirgėlos ir brandžiojoje J. Kunčino kūryboje. V. Žilinskaitės ir J. Erlicko humoro prigimtis |
| 5. Orientas ir Oksidentas: Antika, induizmas ir Zen, Dao ir Buda, Prometėjas ir Kristus šiuolaikinėje lietuvių poezijoje. Gilieji savasties turiniai, tapatybių analizė. Kultūrinė lietuvių poezijos įvairovė iki nepriklausomybės pradžios ir dabar: senieji mitai, nauji pasakojimai, archetipiniai personažai ir jų reikšmė. Lietuvių poezija nuo P. Pūkelevičiūtės, Liūnės Sutemos, H. Nagio, K. Bradūno, J. Vaičiūnaitės, O. Baliukonytės, D. Kajoko, N. Miliauskaitės, G. Cieškaitės, K. Platelio, iki A. Marčėno, S. Parulskio, G. Grajausko, G. Kazlauskaitės. Antika ir Orientas taikomojoje dailėje (R. Jakimavičiaus, R. Sakalausko keramika). Ką taikomoji dailė (knygų iliustracijos, juvelyrikos raida) pasakoja apie lietuvių kultūrą? | 5 | | 3 | | | | **8** | **22 + 2 (pasirengimas egzaminui)** | Krikščionybės ir senosios baltų kultūros dialogai Šarūno Saukos tapyboje ir Sigito Parulskio poezijoje „Mirusiųjų“ (1994).<br><br>Oriento pavidalai ir diskusijos su: krikščionybe šiuolaikinėje lietuvių literatūroje: Gražinos Cieškaitės („Auka žvaigždžių vainikui“, 1991), Onės Baliukonytės („Bokštai“), Kornelijaus Platelio („Prakalbos |

| | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | | | | | upei“ (1997) Donaldo Kajoko „Meditacijos“ (1997), Nijolės Miliauskaitės „Sielos labirintai“ (1998) poezijoje. |
| **Iš viso** | 20 | | 12 | | | | **32** | **90** | |

| **Vertinimo strategija** | **Svoris proc.** | **Atsiskaitymo laikas** | **Vertinimo kriterijai** |
|---|---|---|---|
| Darbas seminaruose | 20 | Per semestrą | Nelankęs seminarų, be pateisinamos priežasties praleidęs daugiau nei 1/3 seminarų žmogus negali laikyti egzamino.<br>2 balai: aktyviai dalyvauja diskusijose, argumentuotai atsako į klausimus, formuluoja problemas ir klausimus, teikia motyvuotų kritinių pastabų ar įžvalgų, argumentuotai oponuoja kitokiam požiūriui;<br>1 balas: dalyvauja diskusijose, atsako į užduodamus klausimus;<br>0 balų: beveik nedalyvauja diskusijoje, praleido mažiau nei 1/3 seminarų, tačiau lanko ir paklaustas atsako į klausimus (gali laikyti egzaminą). |
| Pranešimas | 20 | Per semestrą | Seminarų metu nepristatčius viešo pranešimo neleidžiama laikyti egzamino.<br>Gerai parengtas pranešimas pasirinkta tema (žr. paskaitų temas) turi atspindėti laikmečio kultūros situaciją, analitiškai mąstyti ir argumentuotai analizuoti kokius nors literatūros ir meno reiškinius, matyti juos platesnėje geopolitinėje perspektyvoje, vertinti ir interpretuoti, pasitelkus kritikos tekstus ir vartojant paskaitų metu įsavintas sąvokas. Vienam pranešimui skiriama iki 30 min. Vertinamas išsamus susipažinimas su medžiaga, gebėjimas ją įdomiai ir problemiškai pateikti, tinkamų pavyzdžių parinkimas.<br>2 balai skiriami už puikiai parengtą pranešimą, nestingantį kritinės nuovokos ir individualių įžvalgų;<br>1 balas skiriamas už pranešimą, kuriam stinga reikšmingų kritikos, sąvokų patirties, tačiau pakanka įdomių asmeninių įžvalgų;<br>0 balų skiriama už pranešimą, kuris tenkina minimalius kūrinio skaitymo ir aiškinimo kriterijus. |
| Egzamino rašto darbas: išsami pasirinktos temos, kūrinio (probleminio aspekto) analizė (ne mažiau 30 000, ne daugiau 40 000 sp. Ž.)<br><br>Bendro pobūdžio klausimas iš pateiktų temų (raštu) | 60 | Egzaminų laikymo laikotarpiu | Gerai parengta kūrinio analizė turi apimti 1-3 probleminius aspektus, atspindėti studentų gebėjimą analitiškai mąstyti bei pritaikyti paskaitų metu įsavintas meno ir kt. sąvokas. Vertinama: nagrinėjamos medžiagos išmanymas, Lietuvos meno problemų suvokimas ir motyvuotas jų išdėstymas, nuoseklumas, pasirinktos problemos analizė, gramatinių, punktuacijos, stiliaus klaidų nebuvimas.<br><br>Klausimas žodžiu: nagrinėjamos medžiagos išmanymas – studentai turi pateikti argumentuotą savo požiūrį į problemiškus XX a. pab.-XXI a. šiuolaikinio meno reiškinius savarankiškai parinkdami pavyzdžius iš perskaitytos teorinės literatūros. Vertinimai graduojami pagal referavimo adekvatumą ir išsamumą. Pažymys mažinamas už kalbos ir stiliaus klaidas.<br><br>6 balai rašomi už visapusiškai puikų darbą: pranešimas pristato istorinį ir kritinį reiškinio, kūrinio kontekstą, atskleidžia kūrinio ar kūrinių programą, argumentuotai |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | | svarsto keliamas problemas, geba analizuoti, operuoti sąvokomis ir daryti originalias įžvalgas ir išvadas;<br>5 balai rašomi už tikrai gerą darbą, kuriam kurio nors tyrimo aspekto, kritinio išmanymo, interpretavimo įgūdžio pristinga, tačiau asmeninės įžvalgos, kūrybingas intelektas geba priginaliai apibendrinti tyrimą;<br>4 balai rašomi už gerą darbą, kuriam pristinga keletos tyrimo aspektų, tačiau tyrimas įdomus, paremtas asmeninėmis įžvalgomis, ir prieina įtikinamų išvadų;<br>3 balai rašomi už vidutinišką darbą, kuriam stinga daugelio tyrimo aspektų, tačiau perskaityti šaltiniai, interpretuojama, mėginama daryti išvadas, yra rašybos ir skyrybos klaidų;<br>2 balai rašomi už silpną darbą, kuris demonstruoja tai, kad šaltiniai perskaityti, pastangos interpretuoti dėtos, tačiau dėl kalbos barjero sunkiai suvokta bendra medžiaga, daroma daug klaidų;<br>1 balas rašomas už labai silpną darbą, kuriame matyti, kad šaltiniai skaityti, justi pastanga vertinti, tačiau dėl kalbos barjero ir klaidų nesusikuria interpretacijos įspūdis;<br>0 balų rašoma už perskaitytą kūrinį ar jo dalį, mėginimą vertinti ir interpretuoti. |
| Kaupiamojo balo suma | | Egzamino metu | Sumuojami darbo seminaruose, pranešimo ir pateikto rašto darbo balai. |
| Rengiant pranešimus ir rašto darbą, galioja akademinio sąžiningumo ir etiško darbo su GDI principai (žr. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Generatyvinio dirbtinio intelekto naudojimo gaires). Jeigu rašydamas (-a) rašto darbą studentas (-ė) naudojo GDI, tai pristatydamas (-a) pranešimą arba rašto darbą, tekste privalo aiškiai nurodyti, kaip, kokiems tikslams GDI buvo naudotas. Vertindamos pranešimą ir rašto darbą, dėstytojos turi teisę žodžiu ir / arba raštu patikrinti studento (-ės) darbo autorystę. Studentui (-ei) negebant paaiškinti savo pranešimo turinio arba rašto darbo teksto, negebant atsakyti į su pateiktu pranešimu ar tekstu susijusius konkrečius klausimus, galima darbą laikyti parengtu nesąžiningai. | | | |

| **Privaloma literatūra** | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Viktorija Daujotytė | 2001 | Parašyta moterų | | Vilnius: Alma littera |
| Vytautas Kubilius | 1995 | XX amžiaus literatūra | | Vilnius: Alma littera |
| Elona Lubytė | 1997 | Tylusis modernizmas 1962 - 1982 | | Vilnius: Tyto alba |
| Audinga Peluritytė | 2011 | Naujausioji lietuvių literatūra | | Vilnius: Vilniaus universiteto literatūra |
| Audinga Peluritytė | 2006 | Senieji mitai, naujieji pasakojimai / Apie naujausią lietuvių literatūrą | | Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas |
| Arūnas Sverdiolas | 2006 | Korys, migla ir rėtis: dabartinės lietuvių kultūros erdvėlaikio ypatybės /<br>Apie pamėklinę būtį (ir kiti etiudai). | | Vilnius: Baltos lankos |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Rimvydas Šilbajoris | 1992 | Netekties ženklai | | Vilnius: Vaga,„Magdalalena Birutė Stankūnaitė-Stankūnienė [tapyba, grafika, mozaika, piešiniai; įvad.str.].- Vilnius. |
| Marijus Šidlauskas | 2023 | Kairiarankio kentauro pėdomis | | Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas |
| Albertas Zalatorius | 2001 | Literatūra ir laisvė | | Vilnius: Baltos lankos |
| Sud. Audronė Žukauskaitė ir Virginija Aleksejūnaitė | 2005 | Lytys, medijos, masinė kultūra | | Vilnius: Lygių galimybių plėtros centras/Vilniaus dailės akademijos leidykla |
| Sud. Giedrius Viliūnas | 2003 | Naujausioji lietuvių literatūra | | Vilnius: Alma littera |
| **Papildoma literatūra** | | | | |
| Elena Baliutytė | 2019 | Eduardas Mieželaitis tarp Rytų ir Vakarų: pasivaikščiojimas su Waltu Whitmanu ir Staugsmas su Alenu Ginsbergu | | Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas |
| Vilius Bartininkas | 2016 | Apie Karalystę. Petrą Dirgėlą kalbina Vilius Bartninkas | | Vilnius: Naujasis Židinys - Aidai |
| Sudarė: E. Grigoravičienė, L. Kreivytė | 2005 | Reprezentacijos iššūkiai | | Vilnius: Tarptautinės dailės kritikų asociacijos Lietuvos sekcija |
| Gintarė Bernotienė | 2005 | Menų sąveikos ieškojimai: Judita Vaičiūnaitė ir Leonardas Gutauskas | | Kaunas: Vytauto Didžiojo Universiteto leidykla |
| Marcelijus Martinaitis | 1992 | Papirusai iš mirusiųjų kapų. Vilties ir Atgimimo knyga 1988 - 1991 | | Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla |
| Agnė Narušytė | 2008 | Nuobodulio estetika Lietuvos fotografijoje | | Vilniaus dailės akademijos leidykla |
| Audinga Pelurytė | 2017 | Ribos architektonika / Šiuolaikinė lietuvių literatūra ir kontekstai | | Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla |
| Rūta Pileckaitė | 2003 | Šiuolaikinė lietuvių juvelyrika | | Vilnius: Dailės Institutas |
| Vytautas Rubavičius | 2014 | Vėluojanti savastis | | Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla |

Atnaujinta 2026-11-23